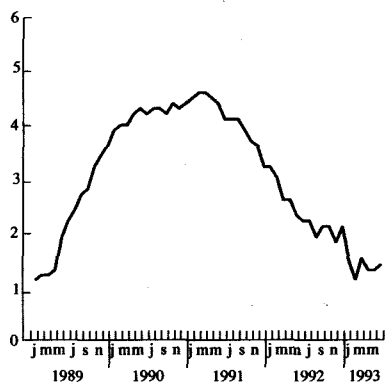


Consumptie

Het volume van de binnenlandse consumptie door gezinnen in het eerste halfjaar van 1993 was 0,5% groter dan in de overeenkomstige periode van vorig jaar. Op halfjaarbasis is dit de geringste groei na de tweede helft van 1987.

De stijging blijft ver achter bij de groeicijfers over de voorgaande drie jaar. Deze bedroegen 2,1% in 1992, 3,2% in 1991 en 4,4% in 1990. De trendmatige groei in de laatste jaren wordt in figuur 1 weergegeven als de procentuele jaarommutatie van het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde. Hierbij is dit gemiddelde

Figuur 1. Binnenlandse consumptie gezinnen (vol.), jaarommutaties (%) van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde

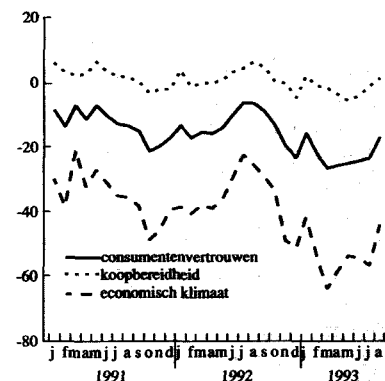


steeds geplaatst aan het eind van de periode. Na sterke stijgingen in 1989 bleef de groei in 1990 op een hoog niveau. In maart 1991 werd een top bereikt met een jaarommutatie van 4,6%. Daarna is dit groeicijfer tot januari 1993 vrijwel voortdurend gedaald. De meest recente ontwikkelingen duiden op een stabilisatie op een laag niveau.

Consumentenvertrouwen

Volgens het Consumenten Conjunctuuronderzoek is het vertrouwen van de consument in de ontwikkeling van de economie duidelijk verbeterd in augustus ten opzichte van juli. Op de vijf vragen die aan de indicator ten grondslag liggen, werden in augustus per saldo 17% meer negatieve dan positieve antwoorden gegeven, zie figuur 2. In juli was dit 24%.

Figuur 2. Consumentenvertrouwen; saldo van positieve en negatieve antwoorden in % van het totaal

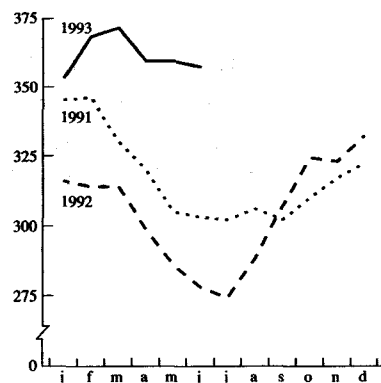


Het toegenomen vertrouwen van de consument blijkt vooral uit het antwoord op de twee vragen naar de algemeen economische situatie; deze zijn samengevat in de indicator van het economisch klimaat. In augustus overtroffen de negatieve antwoorden de positieve met 44%; in juli was dit 57%. Ook de indicator van de koopbereidheid verbeterde in augustus. In juli overtroffen de negatieve antwoorden de positieve nog met 1%, terwijl in augustus het saldo positief was (+1%). Met name de vraag of de consument de tijd gunstig acht om grote aankopen te doen, werd in augustus positiever beantwoord.

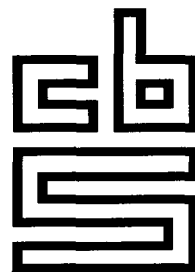
Werkloosheid

De geregistreerde werkloosheid blijft snel stijgen. Het aantal geregistreerde werklozen kwam in de periode mei-juli 1993 uit op 357 duizend (figuur 3). Dat is weliswaar ongeveer evenveel als een maand eerder, maar de onderliggende tendens is nog steeds een sterke toename.

Figuur 3. Geregistreerde werklozen, driemaandsgemiddelden (x 1000)



De stijgende tendens tekende zich af in het laatste kwartaal van vorig jaar. Het aantal geregistreerde werklozen was toen 6 duizend hoger dan een jaar eerder. In het eerste kwartaal van 1993 was de stijging veel groter. Het aantal geregistreerde werklozen lag toen 54 duizend hoger dan in hetzelfde trimester van 1992. In het tweede kwartaal van 1993 was de geregistreerde werkloosheid 73 duizend hoger. In het tijdvak mei-juli 1993 bedroeg de stijging 79 duizend. Dat is een toename van ruim 28% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder.



Productie

Het aantal woningen met de bouw waarvan in juni werd begonnen, was 13% kleiner dan een jaar eerder. De daling in het tweede kwartaal van dit jaar kwam uit op 1% ten opzichte van hetzelfde tijdvak van 1992. In de eerste helft van 1993 bedroeg het aantal begonnen woningen ruim 40 duizend, een daling van 5% vergeleken met dezelfde periode van 1992.

Deze daling volgt op een afnemende van 6% in de tweede helft van vorig jaar en een stijging van 8% in de eerste helft van 1992. Over 1992 als geheel was het aantal begonnen woningen nagenoeg even groot als een jaar eerder.

Faillissementen

Het aantal uitgesproken faillissementen was in juli 35% groter dan een jaar eerder. Over de eerste zeven maanden van dit jaar werden 3681 faillissementen uitgesproken, een stijging van ruim 34% ten opzichte van hetzelfde tijdvak van 1992.

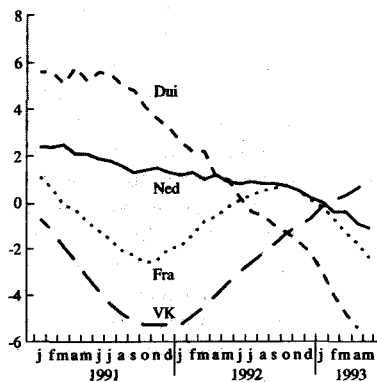
Het aantal uitgesproken faillissementen nam vanaf begin 1991 vrijwel onafgebroken toe. In de periode 1983-1990 daalde dit aantal bijna voortdurend.

Buitenland

Productie industrie

De groeivertraging van de industriële productie in Nederland, die in 1990 inzette, heeft zich in de eerste maanden van 1993 doorgezet. Vanaf januari 1993 ligt de trendmatige groei zelfs onder de nullijn. Een periode met negatieve groeicijfers heeft zich na de recessiejaren 1982 en 1983 niet meer voorgedaan.

Figuur 4. Productie industrie (vol.); jaarmutaties (%) van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde



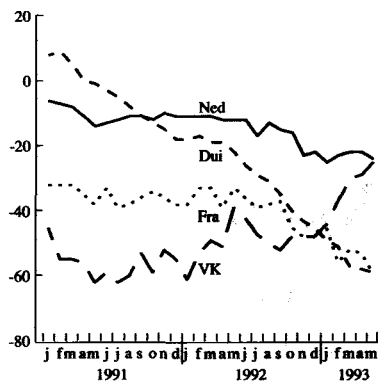
In Frankrijk daalde de industriële productie vanaf eind 1992 veel sterker dan in ons land, na een opleving in de eerste maanden van dat jaar. Van de in figuur 4 onderscheiden landen is de terugval echter het sterkst in Duitsland. Daar dook medio 1992 de trendmatige productiegroei onder de nullijn. Deze trend zette in de eerste maanden van 1993 sterk door. Het meest recente cijfer geeft een daling aan van meer dan 5%. Alleen de industriële productie in het VK bevindt zich vanaf begin 1992 in een opgaande lijn.

Beoordeling orderpositie

De hierboven beschreven ontwikkeling van de industriële productie komt ruwweg overeen met de ontwikkeling van de beoordeling van de orderpositie. Deze inschatting van de industriële ondernemers kan worden beschouwd als een indicator voor de ontwikkeling van de toekomstige industriële productie. In de tweede helft van 1992 verslechterde dit oordeel in Nederland. De cijfers over de eerste maanden van 1993 wijzen op een aarzelend verloop (figuur 5).

In Duitsland zijn de industriële ondernemers vanaf begin 1991 steeds pessimistischer geworden. Van de ge-

Figuur 5. Beoordeling orderpositie industrie, seizoensgecorrigeerd; saldo pos. en neg. antwoorden in % van het totaal



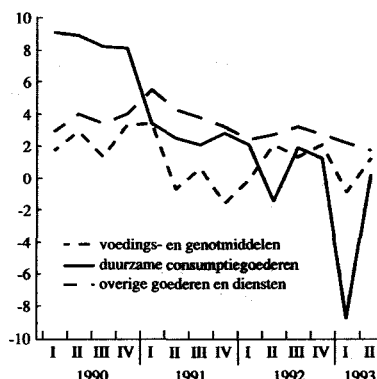
toonde landen, is alleen in het VK in 1993 het oordeel duidelijk verbeterd.

Focus: Consumptie eerste halfjaar 1993

De categorie duurzame consumptiegoederen wordt veelal gezien als de meest conjunctuurgevoelige van de drie onderscheiden categorieën. De voor prijsveranderingen gecorrigeerde consumptie van deze goederen lag in de eerste helft van dit jaar 4,1% onder het niveau van 1992. Een daling in deze orde van grootte heeft zich na het tweede halfjaar van 1987 niet meer voorgedaan. De daling vond met name plaats in het eerste kwartaal van dit jaar (-8,7%), zie figuur 6. Het tweede trimester kende een bescheiden groei. De consumptie van duurzame goederen maakt ruim 20% van het totaal uit.

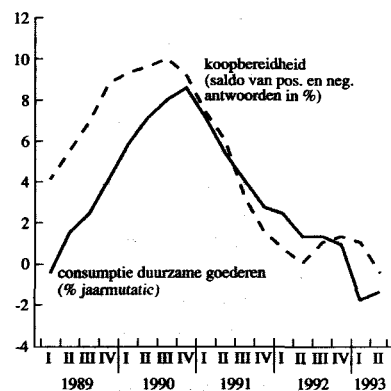
Figuur 7 toont voor de laatste achtien kwartalen een parallele trend van de voortschrijdende gemiddelden van de consumptie van duurzame

Figuur 6. Binnenlandse consumptie gezinnen (vol.), kwartaalmutaties (%) t.o.v. een jaar eerder



me goederen en van de koopbereidheid, die blijkt uit het Consumenten Conjunctuuronderzoek. Het volume van de consumptie van voedings- en genotmiddelen lag in de eerste helft van 1993 nagenoeg op hetzelfde niveau als vorig jaar. Al vanaf 1988 blijven de groeicijfers van deze categorie achter bij de toename van de totale consumptie. In de eerste zes maanden van 1993 bleef de groei van de consumptie van genotmiddelen duidelijk achter bij die van voedingsmiddelen. Ongeveer 15% van de binnenlandse consumptie wordt besteed aan voedings- en genotmiddelen. De overige goederen en diensten vormen veruit de grootste consumptie categorie. Deze groep (onder andere huren, medische diensten en energieverbruik) kent in het algemeen weinig fluctuaties in de groeicijfers. De procentuele stijging in het eerste halfjaar (2,0%) is de geringste na het tweede halfjaar van 1988.

Figuur 7. Consumptie gezinnen en koopbereidheid, 12-maands voortschrijdend gemiddelde



De relatieve prijsontwikkeling van de onderscheiden consumptie categorieën is opmerkelijk. De categorie met de grootste volumestijging kende ook de sterkste prijsstijging. De prijzen van de overige goederen en diensten lagen in eerste halfjaar 3,3% boven het niveau van het overeenkomstige tijdvak van 1992. De prijzen in beide andere categorieën namen veel minder toe (elk 0,4%). Het verschijnsel dat de grootste volumegroei gepaard gaat met de sterkste prijsstijging heeft zich de laatste jaren veelvuldig voorgedaan.

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 8-93, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.